

Spojené státy americké jsou v současnosti mocností nejenom na poli ekonomickém, vojenském nebo technologickém, ale jsou také zemí, kde se výtečně daří vědecké činnosti a výzkumu. Není ostatně třeba obšírněji argumentovat, že výše jmenované oblasti jsou s vědou úzce propojeny a americká převaha v nich se právě od náskoku v badatelské činnosti do značné míry odvíjí.

Toto konstatování je pravdivé nejen vzhledem k vědeckému výzkumu v oblasti ekonomie, přírodních věd a jiných exaktně měřitelných oborů, ale stejně tak je možné jej vztáhnout na výzkum v politologii jako specifické společenskovední disciplíně. Snad ještě přesněji lze v tomto případě mluvit o jejich výzkumu „policy making“, což v původní jazykové verzi mnohem výstižněji popisuje proces vytváření konkrétních politik a hledání vhodných řešení jednotlivých politických problémů. Právě na rozvoji a práci v této oblasti mají ve Spojených státech amerických značnou zásluhu organizace známé jako think tanky. Tato práce se chce zaměřit právě na ně a jejich pozici v americkém společensko-politickém prostředí.

Jak poněkud filozoficky tvrdí ve své studii o užitečnosti výzkumu pro policy making dva švédští vědci, Johan Eriksson s Bengtem Sundeliusem, tak myšlenky generující se z výzkumu znamenají mnohem více než pouhou držbu informací. Implikují totiž pochopení. Přičemž pochopení nezpracovaných, syrových informací a jejich výsledných vztahů je zase klíčem pro interpretaci světa kolem nás.¹ Takové pochopení plné hloubky existujících okolností a faktů jakékoliv problematiky je samozřejmě klíčové i pro politiky. Při snaze o tvorbu odvislých politik je pro ně správná práce s informacemi nutností pro jejich složení do smysluplného obrazce. Málo již potom záleží na tom zda hovoříme o politice domácí nebo zahraniční.

Spojené státy jsou z celosvětového pohledu zcela výjimečné tím, že se v tamním pluralitním prostředí dostává velkého prostoru v procesu tvorby politiky také aktérům nepocházejícím ze středu politické komunity. Možná v žádném jiném státě na světě se na tvorbě politiky nepodílejí v takové velké míře i různorodé organizace typu nátlakových skupin, nevládních organizací anebo také univerzitních výzkumných sekcí. Totéž potom platí o institucích nazývaných think tanky, které se pohybují na rozhraní všech právě uvedených typů organizací.

Think tanky hrají úlohu jakéhosi mezistupně veřejného a soukromého sektoru. Informace, které produkují, jsou navíc často díky tomuto postavení obdařeny značkou vědecké objektivity a akademické nestrannosti. Jinými slovy jde o organizace představující v americkém společenském systému most mezi akademickým světem a vědeckým vývojem na jedné straně a skutečným exekutivně politickým jednáním administrativy v konkrétní oblasti na straně druhé. To je však do značné míry teorie.

Think tanky nejsou ani jednolitou skupinou šablonovitě si podobných organizací a ani se ve všech případech nejedná o instituce, které by byly nezávislé, nestranné a přeneseně vzato lhostejné vůči konkrétním politickým zájmům. Důležitou otázkou, kterou je potřeba si opakovaně klást, proto zůstává, nakolik je ambice think tanků na vědeckost jejich výzkumu a analytické činnosti oprávněná. Jejich bližší examinace je z takovýchto důvodů žádoucí o to více, že se do velké míry jedná o téma vědeckým výzkumem dosud opomíjené a marginalizované.

Cílem této práce je nejprve nastínit společenskou pozici think tanků z obecného pohledu a následně se soustředit na její popis ve Spojených státech a tamějším specifickém společenském systému. Jejich pozice v USA se jeví mnohem podstatnější než můžeme být zvyklí z evropského prostředí. Z pohledu nevelkého státu střední Evropy jako je Česká republika, který disponuje jen několika málo institucemi, jež by bylo možné charakterizovat jako think tanky, je tento rozdíl ještě markantnější. Počet a také heterogenita amerických think tanků jsou skutečně obrovské.

Různorodost amerických think tanků poskytuje na jednu stranu nebýváje širokou materii pro jejich výzkum, na straně druhé se ale jedná o téma natolik rozsáhlé, že pokoušet se o jeho detailní pokrytí a analýzu by evidentně bylo v rozsahu této práce

nerealistické. Z tohoto důvodu byl za účelem smysluplnější dokumentace a podrobného vykreslení fenoménu amerických think tanků zvolen mezi nimi jeden konkrétní zástupce – jedna takto popsatelná instituce – a práce byla pojata především jako jeho případová studie. Za zvolený objekt byl vybrán Washington Institute for the Near East Policy (dále WINEP nebo Washington institute).

Skrze analýzu konkrétního think tanku se tato práce pokusí lépe ukázat společenskou pozici amerických think tanků obecně i popsat nuance jejich fungování a vztahů s dalšími podstatnými společenskými aktéry.

Cílem tedy je především kontextualizace poznatků v existujícím prostředí, v němž působí ještě mnoho dalších vlivů, které je také třeba brát v úvahu. Vzhledem k tomu, že v případě Washington Institute se navíc jedná o think tank specializovaný na vybraný zahraniční region, zdá se být přirozené pokoušet se zkoumat do jaké míry má určitý americký think tank schopnost a možnost ovlivňovat politická stanoviska a veřejnou debatu týkající se otázek daného regionu. Tato práce v rámci zkoumání amerických think tanků hodlá zároveň zasadit pozici WINEP v jeho dominantním teritoriu do kontextu dalších institucí zaměřujících se stejným směrem.

Výběr Washington Institute for the Near East Policy pro tuto analýzu ještě posílila prestiž této finančně dobře zajištěné instituce se sídlem v hlavním městě Spojených států. Díky tomuto faktu se snad ještě lépe ukáží některé systémové problémy i výhody existence think tanků. Dalším důvodem této volby je potom také tematicky relativně úzký profil WINEP, který však spíše dokumentuje obecný trend růstu specializace mezi americkými think tanky.